

Geraardsbergenaars bij de *Jagers te Voet* in de Grote Oorlog

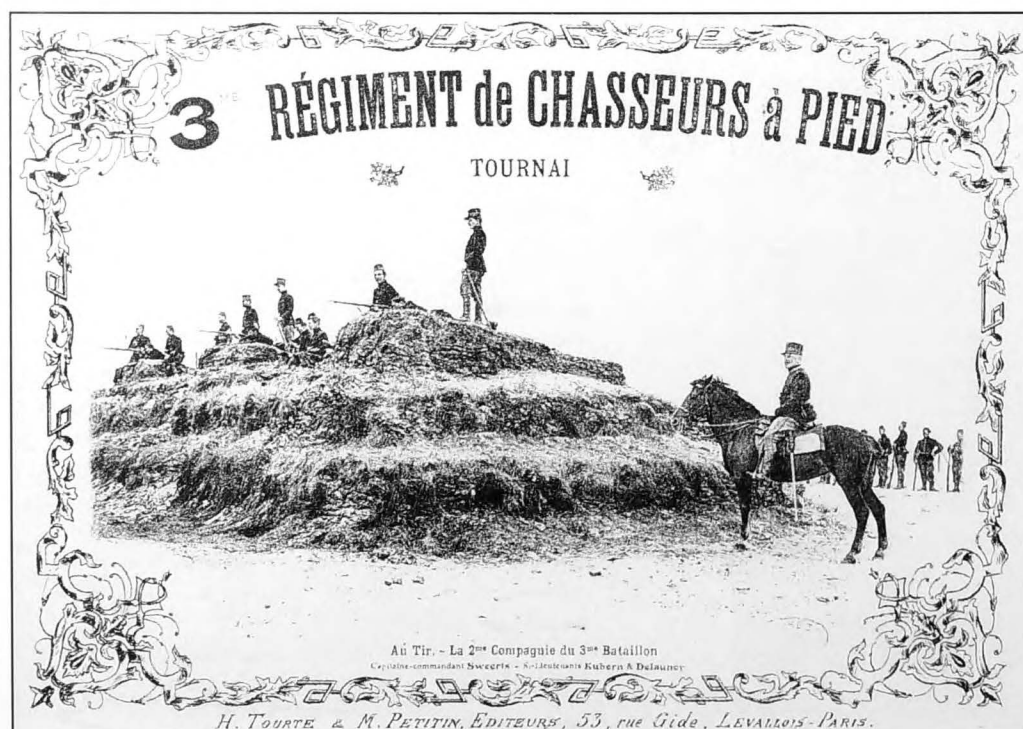
door Marc VAN TRIMPONT

In dit artikel wordt de lezer letterlijk getransponeerd naar de loopgraven van de IJzer tijdens de eerste wereldoorlog. Dank zij een uniek document, namelijk het handschrift van een anonieme kroniekschrijver, maakt de lezer inderdaad het harde frontleven mee van de jongens van het 3de Jagers te Voet die, net als hun kameraden van de andere regimenten Jagers te Voet, in de voorste linies elke dag hun jong leven riskeerden. Sommigen onder hen hebben er trouwens het leven bij gelaten. Het gaat om een brok dramatische geschiedenis die hier uit de vergeethoek wordt gehaald.

Op 4 augustus 1914 vielen Duitse troepen België binnen. Het Belgisch leger was geen partij voor de goed georganiseerde, degelijk uitgeruste en sterker bewapende Duitsers die onverwacht snel doorheen België konden oprukken. Op 18 oktober werd de slag aan de IJzer ingezet. Meteen ontstond het IJzerfront, een slagveld dat gedurende vier jaar talloze doden en verminkten zou eisen langs beide kanten. Men hoeft geen militair expert te zijn om in te zien

dat de hedendaagse oorlogsvoering grondig verschilt van deze ten tijde van de eerste wereldoorlog, ook *de grote oorlog* of nog *de vergeten oorlog* genoemd. Toen was de inbreng van de infanteristen of het voetvolk (in de volksmond 'de zandstuivers'), van groter belang dan vandaag. Het Belgisch leger telde meerdere infanterie-eenheden zoals de in deze bijdrage vernoemde regimenten *Jagers te Voet*.

Geraardsbergen-centrum (=de stad Geraardsbergen van vóór de fusies) zou tot de datum van de ondertekening van het vredesverdrag (28 juni 1919) 713 militairen hebben geleverd¹. Van hen hebben echter naar schatting slechts een 400-tal werkelijk dienst gedaan tijdens de periode van de vijandelijkheden en vermoedelijk een derde (of meer) van de laatstgenoemde groep behoorde tot één van de regimenten² *Jagers te Voet*. Al deze regimenten zijn actief betrokken geweest bij de militaire operaties aan het front. De vraag rijst dan wat deze mensen zoal hebben meegemaakt. Welnu op deze vraag wordt hier

Afb.1: Schietoefeningen in Doornik anno 1911. (Bron: Documentatiecentrum van het Museum van de Krijgsmacht, Brussel Verzameling van het Koninklijk Legermuseum, ref. EST/I, 602)

¹ Zie ook Marc VAN TRIMPONT, *Het krijgstoneel 1914-1918. Over Geraardsbergenaars die het hebben meegemaakt...*, in *De Heemschutter*, jg.1994, nrs.128-130 en jg.1995, nrs.131-133, 135-136.

² Een infanterieregiment op oorlogsvoet telde (telt) doorgaans drie infanteriebataljons en was (is) zowat 3000 man voetvolk sterk, ongeacht de bijkomende ondersteunende eenheden artillerie, genie, gezondheidsdienst, enz.

klaarheid gebracht. In deze bijdrage wordt immers de kroniek weergegeven van enkele hoogtepunten uit de operaties te velde van een van deze regimenten, namelijk van het 3de **JAGERS TE VOET**. Dit regiment had, net als de andere regimenten *Jagers te Voet*, talrijke Geraardsbergenaars in zijn rangen³.

Het 3de *Jagers te Voet* heeft een zeer lange traditie. Het bestond reeds in 1830. Dit regiment heeft ook een bewogen geschiedenis gekend want op een bepaald moment (in de periode van ca. 1850-1860) had men er zelfs af te rekenen met opstandige officieren⁴. Maar dit curiosum is hier niet aan de orde.

Vóór het uitbreken van de oorlog -en alleszins van 1900 tot 1914- was het regiment 3de *Jagers te Voet* gelegerd in Doornik (*Afb.1*). En vanzelfsprekend diende, ingevolge de vordering van de Duitse troepen in het begin van de oorlog, te worden uitgekeken naar een nieuwe locatie gelegen op een veilige afstand van het front.

HET OPLEIDINGSCENTRUM AUVOURS⁵

Eén van de voornaamste opleidingskampen van het Belgisch leger tijdens de oorlogsjaren was dit gelegen in Auvours bij Le Mans in het Sarthe-departement (F). Het bevond zich op een boogscheut van het

dorpje Champagné.

Alvorens naar het front te worden gestuurd kregen de rekruten er een militaire opleiding. De eerste schachten van het Belgisch leger arriveerden in het kamp Auvours de laatste weken van 1914. Zij kregen Franse spullen om aan te trekken: een blauwe muts, een kiel, een geweven broek en een blauwe doek dat dienst moest doen als kraag. Om zich te beschermen tegen de winterkoude trokken zij deze kledij aan bovenop wat ze al droegen. Begin 1915 hadden de gegradueerden bovendien recht op een korte jas; de gewone soldaten bleven echter in de kou staan, letterlijk en figuurlijk...

De omgeving van het kamp oogde aantrekkelijk dankzij die romantische trekjes welke eigen zijn aan de streek van het Sarthe-departement. Het kamp bevond zich in een vallei, eigenlijk een blauwgetint heuvellandschap dat enigszins onze Kempen voor de geest roept, met sparrenbossen en kiezelzand. Het eigenlijke kamp was neergezet middenin een groot pijnbos. De vertrekken bestemd voor de officieren evenals de kantoorgebouwen waren opgetrokken in metselwerk (*Afb.2*). Er waren ook enkele ruime houten hangars welke dienst hadden gedaan als paardenstal en enkele barakken waar cachot, zieken-

Afb.2 : Gebouwen in metselwerk in het kamp Auvours (1914).
(Bron: Belgische Krijgsmacht/Brussel, Centrum voor Historische Documentatie)

³ Wij hopen later een vollediger publicatie, zowel in de breedte als in de diepte, uit te kunnen geven. Hiervoor is echter nog heel wat opzoekingswerk nodig...

⁴ Documentatiecentrum van het Museum van de Krijgsmacht, Brussel.

⁵ Uit (en vrij vertaald naar) J. DREVE, *Auvours 1914*, in *Revue Militaire Belge*, 4 februari 1940, nr.44, p.15-16.

Afb.3 : Houten barakken in het kamp Auvours (1914).
(Bron: Belgische Krijgsmacht/Brussel, Centrum voor Historische Documentatie)

zaal, kantine e.d. waren ondergebracht. (Afb.3)
En ten slotte stonden, langs gelijklopende banen, de tenten opgesteld voor de manschappen, welke zowel bij zomer- als winterweer voor “onderdak” zorgden. Het kamp Auvours was eigenlijk ook een soort transitcentrum. Maar toch werden er inspanningen gedaan om ook de “cultuurminnende mens” wat voer te geven door bijvoorbeeld op bepaalde dagen muziek ten gehore te brengen. En één van de stukken die nooit op het programma ontbraken was het Intermezzo uit *Cavalleria Rusticana*, de wereldberoemde opera van de Italiaan Pietro Mascagni (1863-1945)⁶. Het kamp Auvours oversteeg evenwel nooit het niveau van een “provinciestadje”, maar dan een stadje zonder vensters, zonder klokkentoren, zonder aanzicht, zonder ziel...

HET 3de JAGERS TE VOET AAN HET IJZERFRONT⁷

In mei 1915 was het 3de Jagers actief in de sector Boezinge (Afb.4), Pervijze, Nieuwpoort en Merkem, gelegen ten noorden van Diksmuide (Beerst-Bloote). In de nacht van 9 op 10 mei staken de 2de en 3de compagnie de IJzer over ten noorden van Diksmuide om er een bruggenhoofd te bouwen. Ze bezetten de twee hoeven die zich op een paar honderd meter van de stroom bevonden en groeven loopgrachten ten noorden en ten zuiden van het gebied dat onder water stond⁸. Kort nadat de opdracht was volbracht en de nodige verdedigingswerken waren uitgevoerd, werden hun stellingen gebombardeerd door de Duitsers die in de nacht van 10 op 11 mei een aanval inzetten. Een van de twee hoeven diende prijs te worden gegeven, maar dankzij versterking door de 4de compagnie kon ze worden heroverd en kon de Duitse aanval, net als deze van de daaropvolgende dagen,

⁶ Getuigenis van wijlen Fernand van Trimont (1897-1954), vader van de auteur dezes, die er in 1915 een opleiding brancardier kreeg.

⁷ Ministerie van Landsverdediging, Centrum voor Historische Documentatie, N.N. *Historique du 3ème Régiment de Chasseurs à Pied*, (handschrift, 69 blz.), s.d., ref. S.1.-B1/797. Deze *Historique* werd zonder twijfel geschreven door iemand die niet vertrouwd is met Vlaanderen; dit blijkt overduidelijk, al was het maar uit de vermindering van de plaatsnamen. Overigens staat het relaas vol van patriotistische en emotiegeladen uitlatingen in de stijl van *les Teutons* (wat staat voor de Duitsers); *Héroïque mission*; *Rendons hommage à nos soldats, ils font honneur à notre race*; *Un paquet de boches* (wat staat voor een groepje Duitsers); *Des braves entre les braves*; enz., enz. Dergelijke stijl laat vermoeden dat het document wellicht kort na de gebeurtenissen is geschreven en dat het alleszins uit de pen komt van een zeer geëngageerd iemand. Men kan hier inderdaad moeilijk spreken van een zakelijke stijl vermits de tekst niet beperkt is tot een neutrale weergave van feiten maar subjectief gespekt is met persoonlijke appreciaties en “*états d’âme*” of gemoedsstemmingen. Maar het volstaat deze stilistische gekunsteldheid te relativiseren en bij het lezen van het relaas elk emotiegeladen maniërisme over het hoofd te zien, m.a.w. het spreekwoordelijke “badwater” weg te gieten en vooral aandacht te hebben voor het net zo spreekwoordelijke “kind”. Bovendien wil een emotiegeladen ballast nog niet ipso facto zeggen dat de feitelijke gegevens niet correct of niet betrouwbaar zouden zijn.

⁸ Wie zich iets of wat herinnert van de oorlog aan de IJzer, zal weten dat de IJzervlakte onder water was gezet en dit in het kader van de Belgische verdedigingsstrategie.

Afb.4 : Boezinge. Klassieke loopgracht met schuilplaats voor de manschappen met piketdienst. (Bron: Documentatiecentrum van het Koninklijk Museum van het leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel : Verzameling van het Koninklijk legermuseum, ref. EST/I, 718/45)

worden afgeslagen. Dit wapenfeit bezorgde aan het 3de Jagers de vermelding *Beerst-Bloote* in het vaandel. Er werden 37 Duitse krijgsgevangenen gemaakt. Onder de gesneuvelden aan Belgische zijde, kolonel SBH⁹ Raemackers (Afb.5). Hij werd op 12 juni door een kogel in het aangezicht dodelijk getroffen terwijl hij doende was het moreel van zijn troepen wat op te

vijzelen. Gedurende deze bewogen periode verloor het regiment 23 officieren en 800 manschappen...

In **december 1916** werd een reorganisatie doorgevoerd. Het 3de, 5de en 6de Jagers te Voet vormden samen de 11de legerdivisie die onder het bevel werd geplaatst van generaal-majoor Coppejans.

Op dat moment waren de tegenover mekaar staande legers volop in een stellingenoorlog verwickeld. En wat te velde op het militaire vlak zoal komt kijken bij een stellingenoorlog, wordt bij voorbeeld geïllustreerd door de raid naar een eendenkooi die gelegen was in de sector Nieuwkapelle. Met het oog op deze raid werden enkele vrijwilligers gevraagd voor een nachtpatrouille. Dadelijk boden meerdere kandidaten zich aan. Er waren er echter maar zeven nodig zodat een selectie kon worden gemaakt. Omstreeks 22 uur trok onderluitenant Merceniers met zijn handvol mannen op verkenning naar deze eendenkooi, eigenlijk een klein onder water gelopen bos op ongeveer 800 meter van de Belgische linies. De patrouille verplaatste zich door middel van twee roeiboortjes; in het eerste bevond zich de officier, sergeant¹⁰ Willems en de soldaten Belge en Padoux. Toen ze zowat halfweg waren, trok de hemel open waarbij een lichtende volle maan te voorschijn kwam. In deze schitterende maneschijn lag heel de waterpoel erbij als bij klaarlichte dag... Vervelende toestand want een goede zichtbaarheid vermindert uiteraard de slaagkans van dergelijke operatie. De patrouille

Afb.5 : Kolonel Raemackers (in het midden met de hand in de heup) met enkele van zijn officieren. (Bron: Documentatiecentrum van het Koninklijk Museum van het leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel, Verzameling van het Koninklijk Legermuseum, ref. EST/I, 718/32). Kolonel Raemackers sneuvelde op 12 juni 1915... (zie tekst).

⁹ SBH staat voor "stafbrevethouder" of houder van het stafbrevet, dit zijn de officieren die met succes de Krijgsschool hebben gevolgd. Voor wie niet vertrouwd is met de rangen in het (toenmalige) Belgisch leger : er zijn lagere, hogere en opperofficieren. De lagere officieren zijn: onderluitenant of 2de luitenant, luitenant of 1ste luitenant, kapitein, kapitein-commandant soms ook 1ste kapitein genoemd. Hogere officieren: majoor, luitenant-kolonel, kolonel. Opperofficieren : generaal-majoor, luitenant-generaal

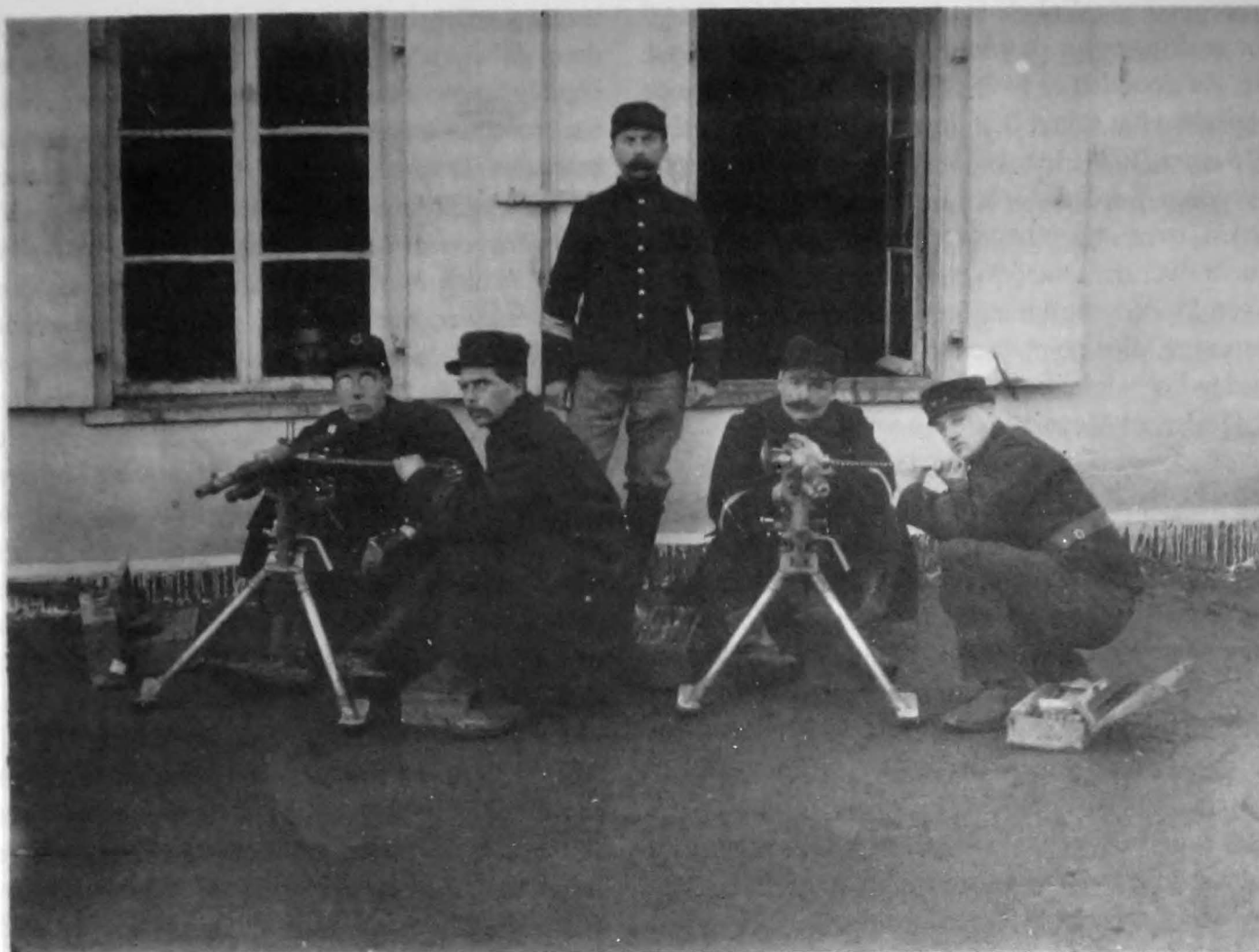
¹⁰ Een sergeant is de eerste (laagste) rang bij de onderofficieren. De volgende rangen zijn : eerste sergeant, sergeant-majoor, adjudant en chef-adjudant.

naderde het eilandje. Alles was rustig. Men maakte zich klaar om aan te meren. Maar was het eilandje eigenlijk wel bezet? Sommigen beweerden van niet! In ieder geval, de nacht was als de duisternis: muisstil. Met gedempte stem gaf de officier zijn laatste aanbevelingen. Hoe zou het aflopen? Wordt een “opdracht volbracht” of...? Tot nog toe was alles toch vlot verlopen! Maar niets kon laten vermoeden dat het doen en laten van de verkenners werd gadeslagen... En plots werden deze stoutmoedige mannen verrast en overvallen door een ware kogelregen, mitrailleurvuur dat dankzij de klare maneschijn met precisie kon worden gericht. In het eerste roeibootje werd Belge, die de riemen hanteerde, gewond. Sergeant Willems nam dan de roeispanten over en deed het bootje rechtsomkeert maken. Maar op dat moment trof een kogel hem in het aangezicht. Op slag dood, viel hij neer terwijl de roeispanten hem uit de handen gleden... om meteen te verdwijnen in het water. Ook de officier en soldaat Padoux werden levensgevaarlijk geraakt, de ene had zeer zware verwondingen aan de linker schouder en de andere had een dij verbrijzeld. Soldaat Belge, zoals gezegd zelf gewond en zonder roeispanten, stond er dus helemaal alleen voor in het broze schuitje waarmee hij, zonder riemen, 800 meter moest weten af te leggen. Rondom hem de apocalyps. De sergeant? Dood! De officier? Zieltoeged! Zijn kameraad Padoux? Stervend! Maar Belge was gesneden uit het hout dat heldenmoed doorheen de nerven voert. Hij zou ervoor zorgen dat zijn ongelukkige kameraden in vrede konden rusten... Zijn helm en zijn niet gewonde arm deden dienst als roeispanten. Een bovenmenselijke onderneming was het om zijn roeibootje veilig naar de “thuishaven” te loodsen! Ondanks de aanhoudende vijandelijke beschietingen en ondanks een vergissing waardoor hij op een bepaald moment tot nagenoeg 2500 meter van de Belgische linies verwijderd was, arriveerde hij uiteindelijk veilig en wel. Het was 2.30 uur. Hij werd afgevoerd voor verzorging. Maar voor zijn drie lotgenoten kon geen hulp meer baten: zij waren, wat genoemd wordt, de heldendood gestorven. (...)

Op **18 mei 1918** bezette het regiment een sector rond Diksmuide. Het eerste bataljon had de controle over de loopgraven gelegen langs de weg Kaaskerke-Diksmuide, te beginnen van de Handzaamse Vaart tot de spoorwegbrug. Een 80 man sterke verkenningsseenheid, aangevoerd door officieren, had de IJzer overgestoken en was genaderd tot bij de kerk van Diksmuide zonder ook maar één Duitser tegen te komen, een paar bespieders die zich verscholen hadden in de graanmolen niet te na gesproken.

De groep was omstreeks 3.30 uur terug en was pas uiteengegaan of de Belgische stellingen kregen een zware beschieting te verduren. Het was omstreeks kwart voor vier. Er vielen bommen allerhande, vooral gifbommen. Het bombardement bleef aanhouden met variërende intensiteit en trof heel de sector waar het 3de Jagers te Voet opereerde, inclusief de achterste linies waar de artillerie stond opgesteld. Om 6 uur werd de voorste linie bestookt en onder beschutting van een dik rookgordijn komende van de ontploffing van de ontelbare projectielen, staken de Duitsers de IJzer over. Zeven of acht bootjes met zowat 75 man kwamen uit de Handzaamse Vaart te voorschijn. Ter hoogte van de graanmolen brachten ze vlotter aan; ze legden er een loopbrug op waarlangs nagenoeg 150 man voet aan wal zette. Het waren stoottroepen (*Stosstruppen*) gewapend met dolken, pistolen, granaten en lichte automatische wapens. Sommigen hadden ook brand- en gifbommen bij. De tegenstand vanwege de Belgische wachtposten kon niet voorkomen dat de vijand heel de voorste linie veroverde; ze werden trouwens snel buiten gevecht gesteld... Al wie zich daar bevond werd gevangen genomen en diegenen die zich verscholen hadden in een overeind gebleven schuilplaats werden levend verbrand door (brand)bommen die langs een verluchtingspijp naar binnen werden gegooid. Maar de Duitsers behaalden hun succes niet zonder slag of stoot. Ze leden zware verliezen. Met een machinegeweer (*Afb.6*) dat opgesteld stond bij de spoorwegbrug, werden 30 tot 40 man weggemaaid; het waren diegenen die zich als eersten op de loopbrug hadden gewaagd.

Dit machinegeweer werd echter per vergissing door onze eigen mensen uitgeschakeld en het moest worden weggehaald voor reparatie. Zodra men in de tweede linies op de hoogte was van het gebeuren, werd de tegenaanval ingezet. Deze verliep echter zeer traag, bemoeilijkt door het feit dat de verbindingloopgraven vernield waren ingevolge het bombardement en door het feit dat aanpalende obuskuilen vol water stonden. Omstreeks 7.15 uur werd de eerste linie uiteindelijk bereikt maar de vijand was, krijgsgevangenen meenemend, al terug in zijn stellingen; hun gesneuvelde kameraden hadden ze echter achtergelaten. Inmiddels was het vijandelijk vuur afgenomen en omstreek 8 uur was alles weer rustig. In de vooravond werd het eerste bataljon afgelost door het tweede dat evenwel niet onmiddellijk de eerste linie bezette ten einde de artillerie de mogelijkheid te bieden om de aanpalende eerste Duitse linies onder vuur te nemen; bedoeling was er de loopgraven te vernielen waarin een compagnie vijandelijke troepen zich had genesteld.

Afb.6: Soldaten van het 3de Jagers te Voet leren hoe om te gaan met een machinegeweer. (Bron: Documentatiecentrum van het Koninklijk Museum van het leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel : Verzameling van het Koninklijk legermuseum, ref. EST/I, 768/109)

Maar omstreeks 19.50 uur kwam gedurende ruim een half uur het Duitse antwoord: een uiterst felle beschieting over de hele sectie met projectielen van divers kaliber, obussen met gifgas, bommen en torpedo's. (...)

Tijdens het eerste halfjaar 1918, overheerste bij het regiment een soort angstgevoel omwille van de Duitse vooruitgang in de omgeving van de Kemmelberg. Zou de IJzer dan moeten worden prijs gegeven? De IJzer die zoveel mensenlevens had gekost en zoveel bloed had doen vloeien! De IJzer waar zoveel burgerdeugden schitterden en groeiden! De IJzer waar de lichamen waren geborgen van zoveel onzer roemrijke soldaten! Een regio opgeven die op het vlak van organisatie een niet aflatende inspanning had gevraagd? Nooit! Gelukkig zal deze nachtmerrie ongedaan worden gemaakt dank zij het succesvolle eindoffensief dat in de herfst zou plaats vinden.

Ook het 3de Jagers te Voet trof voorbereidingen in het vooruitzicht van dit offensief. Te dien einde en ook om gegevens te verzamelen over de sterkte van de vijand en over het moreel van de Duitse troepen, werden met de regelmaat van een klok raids uitgevoerd. Zo kwam de opdracht een inval te doen

bij de vijandelijke stellingen gelegen in de sector Merkem en bij het Blankaartmeer. Speciale eenheden van het 3de en 5de Jagers zouden de klus klaren. De manschappen van deze speciale pelotons waren "*des braves entre les braves*" die zonder onderbreking in de loopgraven hadden verbleven en die bijna elke dag verkenningsopdrachten uitvoerden ofwel om krijgsgevangenen te maken ofwel om de situatie op het terrein te onderzoeken met het oog op een grootschaliger operatie. (...). Deze pelotons werden gesteund door elementen van de genie voorzien van loopbruggen om overstroomde gebieden doorwaadbaar te maken en van springstoffen om deuren van schuilkelders te breken; brancardiers dienden de gewonden af te voeren. De operatie kreeg stevige ruggensteun van de artillerie die onder het bevel stond van majoor A. Aerts. Luitenant Mayart leidde de patrouilles na een bijzonder hevig artilleriebombardement. Deze beschieting werd wat langer aangehouden terwijl onze mannen, die zich op korte afstand hadden opgesteld, de vijandelijke loopgraven besprongen. Complete verrassing bij de Duitsers die zelfs de tijd niet hadden om te bekomen van hun verstomming: ze werden gedood

of meegenomen. Enkele mannen waren erin geslaagd door te dringen tot de commandopost van de Duitse linie. Ze doodden er twee officieren en lieten er een Belgische vlag achter met de vermelding “*Revanche du 18 mars 1918*”. In totaal sneuvelden er 80 Duitsers. Bovendien werden 43 krijgsgevangenen genomen en werden twee machinegeweren buit gemaakt. Het gerucht over deze succesvolle inval verspreidde zich als een lopend vuurtje en het goede nieuws was een aansporing voor de manschappen die een werkelijke verering koesterden voor hun chef. Bij deze operatie werd luitenant Mayart echter gewond.

HET 3de JAGERS TE VOET TIJDENS HET BEVRIJDINGSOFFENSIEF ¹¹

De geallieerde krijgsvrachten in Frankrijk verliepen naar wens en elke dag werden de Duitse troepen meer en meer in het defensief gedrongen. Het moment was aangebroken voor een grootschalig offensief op het Belgische front, een en ander in overleg met de Britten.

Op **28 september**, de dag waarop het eindoffensief werd ingezet, bevond het 3de Jagers zich in tweede linie, benoorden Ieper en ten oosten van het kanaal van Ieperlee¹². Om 21.30 uur startte een hevig en ononderbroken bombardement op de vijandelijke stellingen. De manschappen waren vol vertrouwen. Men zou gaan denken dat ze als bij intuïtie aanvoelden dat de Duitse constructie op instorten stond en dat ze *coûte que coûte* deze afgang zouden verhaasten. Het weer wou echter niet mee en de soldaten zaten ineengedoken in obuskuilen onder de gutsende regen.

29-30 september: De verschillende eenheden namen de hun toegewezen posities in. Het 3de Jagers trok naar de sector Moorslede. Het had tot opdracht de vijand op de hielen te zitten op de as Moorslede, Rumbeke, Izegem en Ingelmunster. Het kon daarbij rekenen op ondersteuning van een artillerie-eenheid.

Oktober: Een aanval gepland voor 1 oktober, met artilleriesteun, kon niet doorgaan omwille van bevoorradingsproblemen. In de namiddag veroverde het 3de Jagers het kasteel Kockuythoek(?). Het regiment bleef evenwel enkele dagen ter plekke want het Duitse verzet was bijzonder heftig en de mannen van het 3de Jagers kregen harde noten te kraken. Doordat ingevolge het uitermate slechte

weer, werden ze bovendien voortdurend bestookt door de vijandelijke artillerie. Maar ondanks alles bleef het moreel van de manschappen onaangetast. Ze waren echter uitgeput en er waren zware verliezen te betreuren. De auteur van de *Historique* had niets dan lovende woorden: «*Les unités ont fait preuve d'une bravoure remarquable et d'un complet dévouement à l'idée du devoir. Ni la pluie qui ne cessa jour et nuit, ni la résistance opiniâtre des troupes ennemies, ni les sacrifices à commenter, ni les conditions matérielles effroyables de 15 journées terribles dans cette zone mortelle, rien enfin ne les arrête si ce n'est la fatigue, l'épuisement et la limite de leur capacité offensive. Chefs et soldats se sont dépensés (...)*». (Vertaling: De eenheden gedroegen zich bijzonder dapper, met een merkwaardig plichtsbesef. Onophoudelijke regen noch heftig vijandelijk verzet, noch de offers waar zoveel over te zeggen valt, noch de afschuwelijke levensomstandigheden gedurende die 14 dagen van verschrikking in deze dodelijke gevechtszone, kortom niets kon ze tegenhouden tenzij vermoeienis, uitputting en grensoverschreden slagkracht). En dan vermeldt hij bij wijze van voorbeeld doch uitvoerig de onderscheiding verleend aan luitenant (baron) Fernand de Heusch, soldaat Pierre Proye, soldaat Joachim Léopold en korporaal Paul Lecocq. Hij vermeldt ook de felicitaties d.d. 4 oktober van opperbevelhebber luitenant-generaal Biebuyck aan het adres van generaal-majoor Coppejans die het bevel voerde over de 11de legerdivisie waarvan het 3de Jagers een onderdeel vormde: “*Au général-major commandant la 11ème DI. Avant la fin heureuse et décisive de la bataille des Flandres, je tiens déjà à vous exprimer toute ma satisfaction au sujet de la conduite glorieuse de la 11ème et vous prie de transmettre aux officiers, sous-officiers et soldats sous vos ordres, mes félicitations enthousiastes. J'ai la conviction que, malgré les pertes et les privations chacun continuera à faire tout son devoir jusqu'au bout, jusqu'à la délivrance prochaine de notre chère Patrie*». (Vertaling: Aan de generaal-majoor, bevelhebber over de 11de divisie. In het vooruitzicht van de goede afloop van de beslissende slag van de Vlaanders, hecht ik er nu reeds aan om uiting te geven aan mijn gehele voldoening over het schitterend gedrag van de 11de divisie. Ik zou het op prijs stellen mocht u mijn geestdriftige gelukwensen overmaken aan uw officieren, onderofficieren en manschappen. Ik ben er zeker van dat, ondanks verliezen en ontberingen, elk zal volharden om zijn

¹¹ Het eindoffensief, ook *Bevrijdingsoffensief* genoemd, werd ingezet op 28 september 1918 en eindigde met de ondertekening van de wapenstilstand op 11 november 1918.

¹² De Ieperlee is een rechter zijriviertje van de IJzer.

plicht te doen tot het einde, tot de bevrijding van ons geliefd Vaderland weldra een feit is.) Op zijn beurt stuurde, op 12 oktober, luitenant-kolonel Gonze, bevelhebber van het 3de Jagers te Voet, volgend dagorder: *“Au moment où le régiment termine une période active de la guerre, je tiens à remercier les officiers, sous-officiers et soldats pour la vaillance, l'ardeur au combat, l'endurance et l'esprit d'abnégation dont tous ont fait preuve pendant ces dures journées. Je salue nos chers morts et les assure de note fidèle souvenir. Je prends part aux souffrances de nos blessés et leur souhaite prompte guérison. Courage, mes braves, l'heure de la libération de notre bien aimée Patrie arrive. Encore un effort et nous l'aurons complètement reconquise »*. (Vertaling : Nu het regiment het einde meemaakt van een actieve periode van deze oorlog, wil ik dank zeggen tegen de officieren, onderofficieren en soldaten voor hun blijken van dapperheid, strijd lust, uithoudingsvermogen en geest van zelfverloochening tijdens deze harde dagen. Ik groet onze geliefde doden die we nooit zullen vergeten. Ik neem deel aan het lijden van onze gewonden en ik wens hen een spoedige genezing toe. Hou moed, het uur van de bevrijding van ons geliefde Vaderland is nabij. Nog een inspanning en we zullen het volledig heroverd hebben). De kolonel verwijst o.m. naar de gekwetsten.

Deze werden niet, zoals vandaag, opgepikt door een helikopter om naar een degelijk uitgerust hospitaal te worden gevlogen. Dat een en ander er primitief aan toe ging blijkt bij voorbeeld uit de reglementaire *“voiture médicale”* (Afb.7), vandaag ambulance genoemd.

In de nacht van diezelfde 12 oktober werd het

Afb.7 : Een reglementaire *“ambulance”*.
(Bron : Documentatiecentrum van het Koninklijk Museum van het leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel : Verzameling van het Koninklijk legermuseum, ref. EST/I, 718/189)

3de Jagers afgelost door eenheden van de 2de legerdivisie. De volgende dag ging het een paar dagen uitrusten in Vinkem.

Op 16 oktober, om 17 uur, kreeg het regiment het bevel om 's anderendaags in te schepen om 12.16 uur¹³ naar Grognes; vandaar begon een dagmars naar Woumen, Eipsen(?), Vladslo, Praatbos(?) en Gistel waar gekantonneerd werd.

Op 18 oktober marcheerde de 11de divisie verder naar Westchoke¹⁴, Bekegem, Zerkegem, Snellegem, Loppem, Steenbrugge. Om 18.30 uur arriveerde de voorpost in Zerkegem en om 20 uur kreeg het 3de regiment Jagers bevel er te kantonneren.

Op 20 oktober om 6:40 uur, opnieuw: Vooruit, mars! De tocht (dagmars) ging naar Oedelem, bezuiden Cleit(?) Ouderdijk, ???, Oostrozebeke, Waarschoot. Om 17:30 uur bereikte het 3de Jagers het kruispunt Ten Dooren Kapelle tussen Cleit(?) en Ouderdijk. Daar de bruggen over het kanaal opgeblazen waren, werd daar gekantonneerd.

De dag van 21 oktober werd gebruikt om bepaalde posities in te nemen. De vijand was zowat overal teruggedrongen tot het afleidingskanaal. Mocht hij zich op deze linie vastpinnen, dan zou de 11de divisie pogen door te breken op de meest zwakke plekken. Om 15 uur loste het 3de Jagers het 5de af dat eerder de spits had gevormd. Het 1ste Jagers trok naar Veldekens(?), het 2de naar het centrum richting Langestraat en het 3de marcheerde zuidwaarts naar Ronsstraat. De cavalerie stond in voor de verbinding ten zuiden met de 7de legerdivisie. Omstreeks 20 uur hadden alle eenheden hun stellingen ingenomen. Overal werden ze bestookt door vijandelijk kanongeschut.

22 oktober: de 11de legerdivisie had tot opdracht de weerstandsnesten op de westelijke oever van het kanaal uit de weg te ruimen. Er werd een operatie op het getouw gezet in samenwerking met de artillerie van de divisie. Bedoeling was te infiltreren in de vijandelijke weerstandsnesten om vervolgens de westelijke oever te bereiken. Het werd echter een flop. Er stonden immers teveel vijandelijke machinegeweren opgesteld in de huizen en op de rivieroever. Uiteindelijk kwam het 2de Jagers het 3de aflossen dat in kantonnement ging naar Oedelem en dit tot 31 oktober.

November:

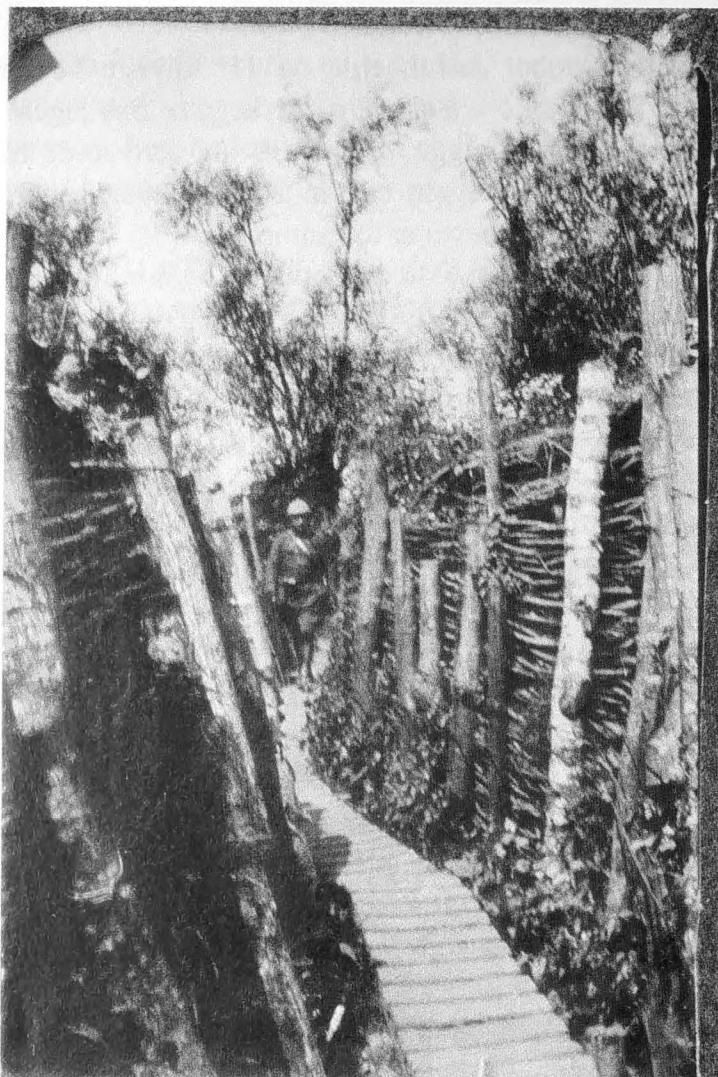
Op 1 november trok het regiment ten aanval richting Kruiput. Twee compagnieën van de 1ste bataljon onder het bevel van majoor A.E.M. Goffens(?) bevonden zich in Veldekens terwijl majoor Henry

¹³ De lezer kan de preciesheid noteren: om 12uur 16 minuten!!!

¹⁴ Misschien voor Westkerke?

met de derde compagnie en met het 2de bataljon een sector voor zijn rekening nam gelegen tussen een lijn op zowat 150 meter bezuiden Ronsstraat (Afb.8) en een lijn op 1500 meter benoorden de eerste. Het 3de bataljon nam stellingen in bij Veldhoek ten zuidwesten van Oostwinkel.

De aanval werd ingezet met heftig artillerievuur dat

Afb.8: Een pas gebouwde loopgracht, de "Boyau du collègue" in Steenstraat, niet ver van Ronsstraat. (Bron: Documentatiecentrum van het Koninklijk Museum van het leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel: Verzameling van het Koninklijk legermuseum, ref. EST/I, 718/21)

als voorbereiding gold, gevolgd door afwisselend spervuur. Het 12de (artillerie) dat opgesteld stond op zowat 100 meter van Ronsstraat, vuurde in de richting Waarschoot ter hoogte van Wetstraat. Op het overeengekomen moment stortte het 1ste bataljon zich in de strijd en poogde via infiltratie veld te winnen. Maar de vijandelijke stellingen leken als niet inneembaar. De beschietingen door onze artillerie hadden weinig effect gemaakt. Het bataljon kon op eigen kracht niet verder. Het bevond zich toen op amper 75 meter van de Duitsers verwijderd. Maar er kon niet worden gedacht aan terug te trekken bij klaarlichte dag. Jammer, want een terugtrekking had een nieuwe artilleriebeschieting mogelijk kunnen maken. Er stond dus niets anders op dan in stelling

te blijven. Zodra de duisternis viel werd de aftocht aangevat doch deze vond plaats onder hevig vijandelijk vuur. Het 2de bataljon ondervond moeilijkheden ingevolge intens Duits verweer. Desondanks slaagde men erin vooruit te gaan tot zowat 100 meter van de vijandelijke stellingen. De Duitsers hielden een heftig spervuur aan. Er kwamen gasmaskers bij te pas en de manschappen werden bovendien van dichtbij beschoten door mitrailleurnesten en door infanteristen die aan de overkant stonden opgesteld. Onze voorste linie nestelde zich in de obuskuilen. Vervolgens gingen de mannen vooruit van obuskuil naar obuskuil. In twee uur tijd werd toch een vijftigtal meter veroverd op de vijand... Meer zuidwaarts werd de 6de compagnie, die zich doorheen de prikkeldraad had weten te worstelen, tot staan gebracht vóór twee versterkte en hevig verdedigde vijandelijke bolwerken. Met veel moeite geraakte men na verloop van enige tijd uiteindelijk toch door de Duitse linie. Om 19.20 uur liet het 2de bataljon weten dat een korporaal en zes soldaten de dijk hadden bereikt... De volgende dag was de dijk helemaal in handen van het 2de bataljon. Tijdens deze operatie hebben officieren en manschappen op een merkwaardige manier blijk gegeven van volharding, dapperheid en koelbloedigheid. Patrouilles signaleerden dat de Duitsers de aftocht hadden geblazen. (...)

Ook op 4 november zette het regiment zijn opmars verder ondanks ernstig verzet van de vijand. Op 5 november werd het 3de Jagers afgelost door het 5de en 6de Jagers en ging uitrusten in Waarschoot. Daar bevond het zich op 11 november toen de wapenstilstand werd ondertekend.

Nadien trok het regiment oostwaarts, vermoedelijk met de militaire blaaskapel (Afb.9) voorop. Onderweg werden de manschappen toegejuicht door de bevolking die de vrijheid had herkreten en dit grotendeels dankzij de volharding en de dapperheid van het leger. Op 14 december 1918 bereikte het 3de Jagers Rheinberg waar het gelast werd met bezettingsopdrachten.

Niettegenstaande de oorlog zolang had geduurd en ondanks de vermoeienis, de geleden ontberingen en het vele bloedvergieten werd het einde van de vijandelijkheden toch niet met veel geestdrift ervaren. Het leger had immers het gevoel dat de vijand niet in voldoende mate was afgestraft voor de schending van het (Belgisch) grondgebied, de vernielingen her en der, de moordpartijen en de vele soorten plagerijen waarvan onze landgenoten het slachtoffer waren

Afb.9 : De blaaskapel van het 3de Jagers te Voet; foto genomen in Wulveringem anno 1915. (Bron: Documentatiecentrum van het Koninklijk Museum van het leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel : Verzameling van het Koninklijk legermuseum, ref. B.1.146.1/1238)

geweest gedurende vier jaar.

Het 3de Jagers te Voet werd onderscheiden met het schouderlint in de kleuren van de Leopoldsorde (K.B. 30113 d.d. 16 september 1931) en kreeg volgende vermeldingen op het vaandel:

Yzer : deze vermelding werd toegekend aan alle infanterieregimenten (Legerdagorder d.d. 8 mei 1915).

Moorslede : deze vermelding herinnert aan de heldhaftige wapenfeiten tijdens het eindoffensief in 1918 (Legerdagorder d.d. 14 oktober 1918).

Antwerpen : Legerdagorder d.d. 21 juni 1930.

Beerst-Bloote : Legerdagorder d.d. 10 juli 1931.

GERAARDSBERGENAARS¹⁵ IN EEN VAN DE REGIMENTEN JAGERS TE VOET¹⁶

Klas 1899

Felix BONNIER, Arthur CUVELIER, Jacques DE LANNOIT, Pierre-Hector DE ROECK, Frans MOESENS, Louis ROELANDT.

Klas 1900

Cyrille COLLIJNS, Charles-Louis COOMANS, Oscar DE NAUW, Leon DEROY, François PENNEWAERT, Vital REYGAERT, Omer VAN HEGHE.

Klas 1901

Oscar CHAVATTE, Alfons COLLET, Leon DE BREMAEKER, Guillaume DE SCHUYTENEER, Emile PION, Cesar VANDEN BREM.

Klas 1902

Casimir BLATON, Jules CAUWELS, Victor CLAUS, Alois DE SMET, Louis-Alfons DE VLAEMINCK, Théophile MAUDENS, Hubert MOLLEWINKEL, Victor VANBRAECKEL, Auguste VIDTS.

Klas 1903

Theophile BRODELET, Gustaaf COLLIJNS, Emile LEROY, Jean-Baptiste MOISINAC, Edouard MONNIER, Gustaaf PENNEWAERT, Charles VANDE PARRE, Gustave VANDER PUTTEN, François VANDER ROOST.

Klas 1904

François CANSIER, Camille DUCHAU, Gustaaf GRISEZ, Raymond JACOBS, Victor LAUWERT, Jules THIENPONT, Alfons VANDER POORTEN, Emile VANDER ZWALMEN.

Klas 1905

Henri DE POTTER, Pierre GODIJNS, François MACHTELINCKX, Jules MAQUESTIAU.

Klas 1906

François DANNEELS, Benoit DE FROY, Emile DE FROY, Arthur DE PRIJCK, Emile HEYMANS, Remi PIETERARENS, Théophile

¹⁵ Met Geraardsbergenaars worden hier inwoners bedoeld van het huidige Geraardsbergen-centrum.

¹⁶ Tenzij anders vermeld zijn de in deze paragraaf voorkomende gegevens afkomstig uit het werkje *Lijst der soldaten en vrijwilligers van Geeraardsbergen die deelnemen aan den oorlog*, uitgegeven, vermoedelijk in het begin van de oorlog, door Drukkerij A. Hoebeke, Geraardsbergen. (Privébezit).

500 mètres au nord du pont de Verdouck. Une attaque de flanc exécutée par la 2e réserve du I pour s'emparer de ces M échoue devant le nombre de M et leur forte installation. A 11^h30 une tentative de progression du III échoue encore.

Le 5 novembre, les troupes reprennent l'attaque qui, après de nombreux efforts est reconnue impossible sans le concours de l'artillerie lourde, et les éléments avancés ont dû se relever à distance convenable sous le feu des M ennemies, implacable et meurtrier.

Dans la soirée, le 3e chasseurs est relevé par les 5e et 6e chasseurs qui occupent respectivement les SS. sud et nord.

On ne saurait trop rendre hommage au dévouement, à la vaillance, au mépris du danger de nos hommes, à leurs officiers et aux services auxiliaires, tous, malgré les fatigues des opérations offensives antérieures, ont rivalisé d'ardeur, d'endurance, de foi patriotique pour mener à bien les diverses missions confiées au régiment, malgré les difficultés très grandes à surmonter. Le 5, au soir, le régiment est allé prendre un repos bien mérité à Haverhooft et s'y trouvait encore lorsque l'armistice fut conclu le 11 novembre 1918.

Malgré la longueur de la campagne, les fatigues et les privations subies, le sang abondamment versé, la cessation des hostilités ne fut accueillie avec énormément d'enthousiasme. car nos groupes sentaient qu'ils n'avaient pas encore fait payer assez cher à l'ennemi la violation de notre territoire, les ruines qu'il avait semées partout, les meurtres qu'il avait commis sur les nôtres et les vexations de toutes sortes qu'il avait fait subir à nos compatriotes pendant plus de quatre ans. Le régiment s'est ensuite acheminé vers l'est, étape par étape, acclamé par nos populations ayant recouvré leurs libertés. Le 14 décembre 1918, ils arrivaient à Rheinberg pour monter la garde sur l'Elbe sur les rives duquel flottait le drapeau belge.

~ FIN ~

VANDER PUTTEN.

Klas 1907

Leon BECQUE, Albert COLLIJNS, Julien COSIJNS, Arthur DE ROECK, Remi FLAMEZ, Jules RONSE, Leon STEENHAUT, Vital VAN DAMME, Hector VANDER EECKEN.

Klas 1908

François BRODELET, Emile VAN DER CASSEYE.

Klas 1909

Leopold DE LIL, Cyrille DE SMET, Camille MALFROID, Oscar UYLEBROECK, Theofiel VAN DER MAELEN, Firmin VAN LIERDE, Oscar VAN WAEYENBERG.

Klas 1910

Fernand ANSIAU, Guillaume BATSELIER, Remi CAROES, Arthur CLEMENT, Gustave COBBAERT, Cyrille COLLIJNS, Cyrille DE SMET, François GHISLAIN, Arthur LENOIR, Emiel MARGINET, Theodore PAELEMAN, Achille PAUWELS, Arthur PREMEREUR, Camille RAMPENBERG, Gustave SAERENS, Richard VAN DER PARREN, Richard VAN OUDENHAGE, Victor VAN HOORDE.

Klas 1911

Theophile ABE, Aimé DE GRAEVE, Emile HERREGODTS, Prudent MAES, Theophile STEVENS, Victor VANDEN DRIESSCHE, Henri VANDER CASSEYEN, David VANDERMEULEN, Albert VAN LUL, Alfons VAN MALDERGEM.

Klas 1912

Guillaume DE LEYE, Benoit DE VOS, Victor VANDER MAELEN;

Klas 1913

Albert BOETMAN, Guillaume CALLEBAUT, Emile CARTON, Abel COENE, Charles DE CUBBER, Gustave DE LAUW, Cesar DIERICKX, Richard FRANCEUS, Achille LIOTTIER, Louis MATHIEU, Georges MOULAERT, François ROGIER, Raymond ROMEYNS, Jean-Baptiste STEVENS, Joseph VANDEN BERGHIE, Aimé VANDER BEKEN, Leopold VANDER PUTTEN, Oscar GOOSSENS, Cyrille WICHELEER.

Andere klassen(?)¹⁷

Gustaaf APPELMANS, Albert CLEMENT, Albert COENEN, Fidèle DE ROECK, Pieter DE SMET, Pierre LAPAGE, Jean Baptiste MICHIELS, Leon STEVENS, Oscar STEVENS, Eugène VAN DEN HAESEVELDE, Karel VANDEN NEUKER, Vital VANDER STRICHT, Benjamin VAN DE ROY en Fernand VAN TRIMPONT uit Geraardsbergen-centrum.

Denis DE GAUQUIER en Prosper VLASSENBOECK uit Idegem.

Gustaaf DE POORTER, Arthur DE ROEVE, Victor DE VOS, Julien RAMPENBERG, Lucien VANDER CAM en Kamiel VERBRUGGEN uit Overboelare. Arsène HERREGODTS en Guillaume VANDERSTAPPEN uit Viane-Moerbeke.

Contingents spéciaux

Fernand VAN TRIMPONT, e.a.

Deze lijsten zijn zeker niet volledig. Zo ontbreken bij voorbeeld niet alleen diegenen onder de oorlogsvrijwilligers maar vermoedelijk ook dienstplichtigen van de "Contingents spéciaux"¹⁸, die in een van de regimenten Jagers te Voet hebben gediend.

BELGISCHE ONDERSCHIEDINGEN EN ERETEKENS MET BETREKKING TOT WO.I.

Er zijn meerdere Belgische onderscheidingen en eretekens m.b.t. de oorlog 14-18. Ze wegen echter allemaal niet even zwaar, m.a.w. de criteria voor toekenning zijn heel wat strenger voor de ene dan voor de andere. Zo zijn er onderscheidingen die als het ware iedereen opgespeld kon krijgen, m.a.w. al wie iets (zelfs maar in de verste verte) te maken had gehad met het oorlogsgebeuren. Overigens is een oudstrijder niet noodzakelijk een militair die rechtstreeks bij de oorlog betrokken was geweest: al diegenen die hun legerdienst deden tijdens de periode gaande van de datum van de wapenstilstand (11 november 1918) tot de ondertekening van het vredesverdrag van Versailles (28 juni 1919) kregen de status van "oudstrijder", alhoewel ze de frontlinies slechts kenden van horen vertellen en sommigen onder hen misschien zelfs nooit een Duits soldaat hadden gezien...

Hier volgt, in chronologische volgorde van het jaar waarin ze werden ingesteld, een opsomming van de onderscheidingen en eretekens 14-18. Verder

¹⁷ De gegevens ondergebracht onder de noemer "Andere klassen(?)" steunen op de lijst van de houders van de *Vuurkaart* m.a.w. zij die onderscheiden werden met het *Vuurkruis*. Over de houders van de *Vuurkaart* (= "Vuurkruisers"), zie Marc VAN TRIMPONT, o.c., in *De Heemschutter*, nr.135, p.12-14 en nr.136, p.13-18.

¹⁸ Over de oorlogsvrijwilligers en de "Contingents spéciaux", zie M. VAN TRIMPONT, o.c., in *De Heemschutter*, nr.130, p.9-10 en nr.131, p.5-9.

is er een omschrijving van de meest prestigieuze (hierna in vette druk) zoals het Oorlogskruis, de Frontstrepen, de Kwetsuurstrepen en het Vuurkruis met de Vuurkaart¹⁹.

1915

- Décorations civiques (burgerlijke eretekens) 1914-1915 en 1914-1918.
- **Croix de guerre – Oorlogskruis, 1914-1918**

1916

- **Les chevrons de front - Frontstrepen**
- Médaille de la Reine Elisabeth – Medaille van Koningin Elisabeth

1917

- Médaille commémorative de la campagne d’Afrique
- Insigne et brassard des mutilés et invalides de guerre – Kenteken en armband van Oorlogsverminkte en –invaliden

1918

- **Les chevrons de Blessures - Kwetsuurstrepen**
- Médaille de l’Yser - IJzermedaille
- Croix de l’Yser - IJzerkruis
- Les Fourragères (nestels)
- Décoration maritime de guerre

1919

- Médaille du Roi Albert – Medaille van Koning Albert
- Médaille Commémorative du Comité National
- Médaille de la Victoire – Zegemedaille en Médaille commémorative 1914-1918 – Herinneringsmedaille 1914-18²⁰

1920

- Médaille de Liège 1914
- Médaille de la Belgique reconnaissante 1914-18
- Medaille van het dankbare België 1914-18

1921

Insigne des agents belges des Services de Renseignements de la guerre 1914-18 – Kenteken van de Belgische inlichtingendiensten uit de oorlog 1914-18

1922

Croix des Déportés – Kruis van de Weggevoerden

1930

- Médaille du Volontaire Combattant 1914-18
- Medaille van de Oorlogsvrijwilliger 1914-18
- Médaille du Prisonnier Politique 1914-18 – Medaille van Politiek Gevangene 1914-18

1932

La Carte du Feu – Vuurkaart

1934

La croix du Feu – Vuurkruis

1935

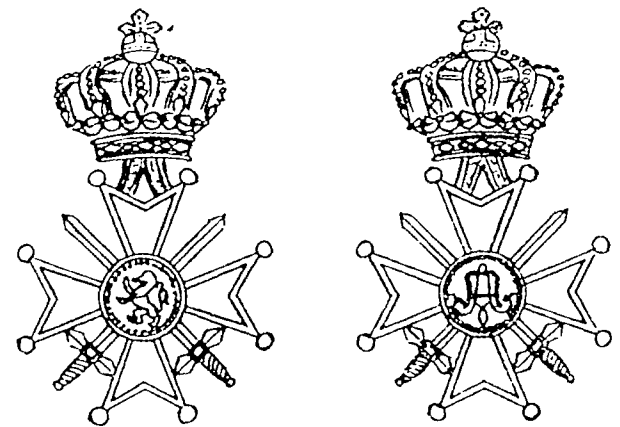
Médaille commémorative Coloniale 1914-18

Het Oorlogskruis 1914-18

Het Oorlogskruis (*Afb.11*) is ingesteld bij K.B. van 25 oktober 1915. Tijdens de oorlog werd het toegekend voor daden van dapperheid ten overstaan van de vijand.

Na de oorlog werd het ook nog verleend aan:

- a) de oudstrijders die gedurende een vol jaar werkelijk aanwezig zijn geweest in een van de gevechtseenheden, dit zijn de eenheden die recht gaven op de Vuurkaart (zie hierover verder);

Afb.11 : Het Oorlogskruis 1914-1918.

Het Oorlogskruis is ongeveer 40 mm. breed. Het bestaat uit vier takken met rand in reliëf, uitgesneden en eindigend op parelvormige punten. Tussen de takken, twee gekruiste zwaarden. Het kruis is getopt met een beweegbare koningskroon. Middenin langs de beeldzijde, een medaillon met een dubbele opgelegde rand waarvan de binnenste gestippeld is. Het veld vertoont het monogram van Koning Albert I onder de vorm van een dubbele letter A. Het Oorlogskruis wordt opgehangen aan een moiré-lint van 36 mm. breed dat aan beide randen omhoog is met drie verticaal geplaatste groene strepen. (Bron: zie noot 19).

¹⁹ H. QUINOT, *Recueil illustré des Ordres de Chevalerie en Décorations belges de 1830 à 1963*, 5ième édition, Brussel, s.d. - A. Ch. BORNE, *Distinctions honorifiques de la Belgique 1830-1985*, Brussel, 1985.

²⁰ De Zegemedaille en de Herinneringsmedaille (1914-1918) werden toegekend aan ALLE militairen, gemilitariseerden en gelijkgestelden die ergens tussen 1 augustus 1914 en 11 november 1918 behoord hadden tot het gemobiliseerde leger. (Voor afbeelding en bredere omschrijving van deze twee onderscheidingen, zie desgewenst M. VAN TRIMPONT, o.c., in *De Heemschutter*, jg.1995, nr.132, p.7-8.)

b) de oudstrijders die houder waren van een kwetsuurstreep ten gevolge van een in een gevechtseenheid opgelopen kwetsuur en die door de bevoegde overheid of commissie ongeschikt zijn bevonden voor de dienst;

c) de oudstrijders-invaliden (met ten minste 30% invaliditeit) wegens ziekte, die zes maanden gediend hebben bij eenheden welke recht gaven op de Vuurkaart en die geëvacueerd werden wegens een in deze eenheden opgedane ziekte en aanspraak konden maken op de wet van 21 juli 1930;

d) de oudstrijders krijgsgevangenen of geïnterneerden die krachtens de wet van 2 juli 1932 een frontstreep hadden bekomen.

Er kwam ook een Oorlogskruis “met toegevoegde waarde”, namelijk het Oorlogskruis met Palm dat werd toegekend wanneer de betrokkene militair een vermelding had gekregen op het legerdagorder.

Het Oorlogskruis met Palm werd ingesteld bij K.B. van 26 februari 1919 “*pour honorer d'une manière tangible les militaires qui au cours des opérations de guerre, ont posé des actes dignes d'être cités en exemple*” (Vert.: ten einde op een tastbare manier eer te betonen aan de militairen wier optreden tijdens oorlogsoperaties tot voorbeeld kan worden gesteld). Ook de militairen die stierven aan verwondingen toegebracht door de vijand werden er postuum mee onderscheiden. En krachtens beschikkingen van latere datum kon aan hen die onderscheiden waren met het “gewone” Oorlogskruis, toestemming worden verleend ook de bronzen palm te dragen “*s'ils avaient fait preuve de courage et de dévouement au cours d'une longue présence au front*” (Vert.: op voorwaarde blijkt te hebben gegeven van moed en toewijding gedurende een lange dienst in de frontlinies).

Frontstrepen

Geleidelijk deed de noodzaak zich gelden om de bestaande breuklijn tussen de militairen die echt het oorlogsgevaar hadden meegemaakt en de anderen die een taak hadden achter de linies, daadwerkelijk te differentiëren. Deze bekommernis kreeg gestalte bij de publicatie van het K.B. van 24 juni 1916 dat tot doel had “*de distinguer équitablement les militaires qui depuis le début des hostilités exposent couramment leur vie dans la zone des tranchées du front*” (Vert.: ten einde op een billijke manier die militairen te onderscheiden die sinds het begin van de vijandelijkheden dagelijks hun leven

riskeerden in de loopgrachten van de frontlinies). In het begin werd de eerste frontstreep pas na achttien maanden werkelijke aanwezigheid in de frontlinies toegekend. Bij K.B. van 20 januari 1917 werden de voorwaarden ietwat versoepeld althans wat de tijdsperiode betreft; de 18 maanden waarvan zo-even sprake werden inderdaad teruggebracht tot twaalf maanden. Vervolgens werd een bijkomende frontstreep toegekend voor elke bijkomende periode van zes maanden. Er konden dus, in het “optimale” geval, maximaal acht frontstrepen worden verworven. Ten slotte werd door de wet van 20 augustus een rente verbonden aan de toegekende frontstrepen.

Kwetsuurstrepen

Dit ereteken werd op het einde van de vijandelijkheden ingesteld, namelijk bij K.B. van 21 april 1918. Met dit ereteken wou men de militairen onderscheiden die door toedoen van de vijand een oorlogskwetsuur hadden opgelopen.

Over de aard en de ernst van de kwetsuur mocht niet de minste twijfel bestaan; daarom de circulaire van 13 juni 1918²¹, waarin is gepreciseerd: “*Mais il faut qu'il y ait blessure, au sens réel du mot, c'est-à-dire une lésion qui nécessite l'évacuation au moins sur une formation sanitaire divisionnaire*”²². *D'autre part la blessure doit, pour donner droit au chevron, être faite par l'ennemi, (...). Il faut en outre, aux termes mêmes de l'A.R. du 21 avril 1918, qu'elles proviennent bien d'une action de guerre et qu'elles soient bien dues au fait de l'ennemi*». (Vertaling: Maar er dient sprake te zijn van een kwetsuur in de zuivere betekenis van het woord, d.w.z. een verwonding die de overbrenging naar een dispensarium van de legerdivisie noodzakelijk heeft gemaakt. Overigens dient de kwetsuur, om recht geven op een kwetsuurstreep, te zijn aangebracht door de vijand, (...). Bovendien dient ze, krachtens de beschikkingen van het K.B. van 21 april 1918, wel degelijk het gevolg te zijn van een oorlogsfeit en veroorzaakt te zijn door een vijandelijk actie.)

De Vuurkaart en het Vuurkruis

De Vuurkaart is een “*eeredocument*” (vanaf 1934 een brevet), ingesteld bij K.B. van 14 mei 1932. De instelling van dit ereteken werd als volgt gemotiveerd door L. Dens, de toenmalige minister van Landsverdediging: “*De benaming 'strijder' is zonder onderscheid toegepast geworden op allen die het land hebben gediend door eene*

²¹ Journal Militaire Officiel, t.32, 1918, dl.1, p.64.

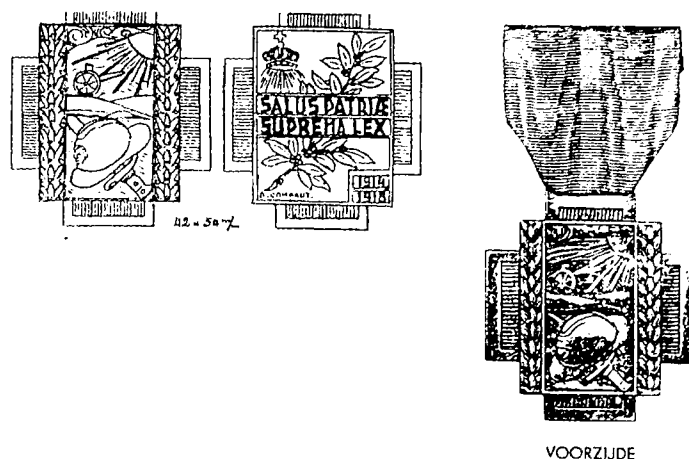
²² Dergelijk dispensarium bevond zich achter de linies.

aanwezigheid bij het Leger tijdens de periode van 4 augustus 1914 tot 11 november 1918. In wetteksten werd er herhaaldelijk een verschil gemaakt tussen die gemobiliseerden. Welnu, een zeer groot aantal oudstrijders, die tot vijf en dertig maand aanwezigheid tellen in eene eenheid welke door het vuur en de beweging in rechtstreekse aanraking met de vijand was, hebben enkel de Zege- en Herinneringsmedaille van de Oorlog 1914-1918 bekomen en zijn aldus verloren in de massa gemobiliseerden zonder dat er iets hen onderscheidt van diegenen die hunnen plicht in het achtergebied hebben volbracht, doch die slechts enkele dagen werkelijke dienst hebben gedaan tussen 4 augustus 1914 en 11 november 1918. Die vaststelling heeft Uwe Majesteit er toe gebracht toe te stemmen in het invoeren van een speciale kaart, uitsluitend bestemd voor die keurlingen voor wie het doodsgevaar dagelijksch brood was. (...)"

Voor het bekomen van de Vuurkaart golden volgende voorwaarden:

1. Ten minste 12 maanden werkelijke aanwezigheid aan het front en meer bepaald werkelijke dienst tussen 4 augustus 1914 en 11 november 1918 bij een van de eenheden vermeld in het K.B. nr.1273 van 13 mei 1936.
2. Ten minste 9 maanden voor:
 - a) de militairen uit de voornoemde eenheden, die deelgenomen hebben aan ten minste één van de periodes uit volgende operaties:
 - Slag aan de IJzer, van 4 augustus tot 31 oktober 1914.
 - Bevrijdingsoffensief, van 28 september tot 11 november 1918.
 - b) de militairen uit de voornoemde eenheden, die eervol gevangen genomen zijn tijdens de krijgsverrichtingen en die, na uit een gevangenschap te zijn ontsnapt, zich terug bij het leger hebben vervoegd.
3. Geen voorwaarde van tijd voor de militairen uit de voornoemde eenheden, die moesten worden geëvacueerd wegens tegenover de vijand opgelopen verwondingen en die bij het verlaten van het hospitaal ongeschikt werden bevonden voor de dienst ingevolge hun verwondingen.

Het **Vuurkruis** (Afb.12) is een onderscheiding die werd ingesteld bij K.B. van 6 februari 1934. Zij kon alleen maar worden toegekend aan houders van de Vuurkaart.

Afb.12 : Het Vuurkruis.

De medaille van het Vuurkruis is in patina-brons. Ze bestaat aan weerszijden uit een bijgewerkt kruis waarvan de paal 47 mm. hoog is en 19 mm. breed, met een brede rand en een verticaal gearceerd middendeel. Het bovenste gedeelte is ietwat langer gemaakt en heeft een rechthoekige opening voor het lint. De totale hoogte bedraagt 52 mm. De dwarsbalk is 41 mm. lang en 23 mm. breed, met een brede rand en een horizontaal gearceerd middendeel.

Langs de beeldzijde : een plaat van 36 bij 28 mm., geplaatst bovenop het kruis en aan de twee randen omzoomd met een slinger vruchtendragende laurierbladeren. Het veld geeft een gezicht op een slagveld, met onderaan op de voorgrond een helm met stormband, die geplaatst is op een bajonet. Dit ensemble is neergezet op een verwoest landschap met in de linker bovenhoek een veldkanon in stelling. In de rechter bovenhoek verdrijft een stralende zon een wolk naar links.

Langs de ommezijde : een plaat van eveneens 36 bij 28 mm., geplaatst bovenop het kruis en gezoomd met een rand. Op het veld ligt, van de linker benedenhoek gaande naar de rechter bovenhoek, een tak vruchtendragende laurierbladeren die middendoor, op twee regels, de Latijnse inscriptie draagt "SALUS PATRIAE/SUPREMA LEX" (wat staat voor "het heil van het vaderland is het hoogste gebod"). In de linker bovenhoek bevindt zich een kleine koningskroon van waaruit neerwaartse stralen te voorschijn komen. Beneden, in de rechter hoek, staan in twee regels de jaartallen 1914-1918. En linksonder, aan de punt van de tak, de naam van de graveerder (A. Rombaut). Het lint is 38 mm. breed (een rood veld met in lazuur (= blauw) drie verticale banden van 4 mm. breed, waarvan een op 1 mm. afstand van elke band evenals de derde middenin).

Het Vuurkruis is, naast het Oorlogskruis, ontegensprekelijk de waardevolste en de meest authentieke militaire onderscheiding uit de oorlog 1914-18. Bij K.B. van 11 juli²³ 1936 werd het Vuurkruis symbolisch toegekend aan de Onbekende Soldaat. Met deze beslissing bevestigde de Overheid de plaats welke ze het Vuurkruis toekende, namelijk aan de top van de lijst van onderscheidingen uit W.O.I. Of zou dit een foutieve interpretatie zijn?

²³ Is de datum van 11 juli, ja dan neen een toeval ?